

1

1983 (30 jaar oud)

Hoi Gerrie,

Dank je wel voor je aardige kaartje. Het geeft niet dat je niet op bezoek komt omdat de lange reis lastig te combineren valt met Erwins werk.

Hoe ik hier terecht ben gekomen? Ik begrijp het zelf niet goed. Daardoor weet ik niet óf en hóé ik hier ooit uit kom. Ik weet het allemaal even niet. Daarom schrijf ik je wat over de paradijsvogels die nu deel uitmaken van mijn leven.

Over Jacqueline bijvoorbeeld, een wat oudere, norske vrouw; haar blik verschroeit je zowat. Ze draagt van die degelijke bruine ribfluwelen werkmansbroeken. Mannen zeggen over vrouwen die de baas spelen dat ze de broek aanhebben. Jacqueline draagt hem. Ze zit er wijdbeens mee op de bank, precies als een man die zijn kloten lekker de ruimte geeft. Ik draag jurken. Door haar stoere broeken besef ik hoe kwetsbaar je bent in een jurk. Je loopt er, zeg maar, graaiklaar bij. Het

tere weefsel van een vrouwenonderbroekje biedt geen bescherming tegen een drieste mannenhand. Ik ben me constant bewust van het graairisico. Van kleins af aan is ons immers ingeprent dat we geen aanstoot mogen geven. Voortdurend let ik op dat ik niet per ongeluk de lust opwek van die arme mannen van wie de gevoelens zo sluw bespeeld worden door vrouwelijke charmes. Om de haverklap glijden mijn handen over mijn rok, controleer ik of de stof mijn kont en mijn bovenbenen tot de knie naar behoren bedekt. Als ik zit, is dat met stevig gesloten benen, want je wilt geen inkijk hebben. Op de fiets hou ik mijn knieën tegen elkaar en ik stuur met één hand om met mijn vrije hand mijn rok in bedwang te houden. Niet voor schandaal fietsen is een eindeloos gevecht. Och, ik verknoei inkt, jij bent precies zo afgericht. Wat een feest was het destijds, toen we voortaan lange broeken aan mochten naar school!

Jacqueline met de werkmansbroeken lijdt aan woedeaanvallen, ze grijpt elke gelegenheid aan om tierend haar feministische principes te spuien. Hier in de groep hoeft ze niet ver te zoeken naar redenen om haar uitvallen te rechtvaardigen. De jongens – mannen, zou ik moeten zeggen – kennen twee omgangsvormen met vrouwen: ze dringen zich op in de hoop op van dattum of ze behandelen je als lucht.

Jacqueline grossiert in opmerkelijke uitspraken: 'God maakte een grapje toen ze de man schiep.' Ze zegt het in het Engels: 'When God created man, she was only joking.' Misschien stamt het grapje uit Amerika of Engeland. Misschien wil ze daarmee haar uitspraken meer gewicht geven. Als ze zoiets zegt, valt er een ongemakkelijke stilte in de gemeenschappelijke huiskamer en werpen de mannen elkaar meewarige blikken toe. Ze rollen nog net niet met hun ogen.

Vanochtend kwam Jacqueline met deze: 'Een man zonder vrouw is als een vis zonder fiets.' Grappig, maar wat heb je eraan? Aan mannen afzeiken? Je koopt er niets voor.

Kees, een vent van een jaar of dertig die zwalkt tussen manische en depressieve buien, vertelde vanmiddag onder het eten een mop. 'Piet komt met een pistool zijn stamkroeg binnen. Het is er druk. Hij vraagt: "Wie van jullie heeft mijn vrouw geneukt?" In de neerdalende stilte fluistert iemand: "Zo veel kogels heb je niet."'

De mannen lagen in een deuk. Toen ze uitgelachen waren, vertelde Jacqueline een mop: 'Een man die de liefde bedrijft met een vrouw, voelt iets nats op zijn rug. Hij vraagt haar wat die nattigheid is. Zegt die vrouw: "O, ik schil een peertje."'

Niemand reageerde. Een mop over een man die

slecht presteert in bed, dat is ongekend! Ik vond het een merkwaardige gewaarwording, gewend als ik ben aan moppen over de seksuele krachttoeren van mannen met vrouwen in de rol van stomme koe of geile hoer. Ik vind Jacqueline niet aardig, maar wel interessant.

Gerrie, je schreef dat Erwin het niet nodig vindt dat je emancipeert, dat je tevreden bent met je leven als huisvrouw. Zit je al op voorhand te broeden terwijl je nog geen ei gelegd hebt? Ik snap het niet. Je was altijd zo stoer met je leren jackje, met je opgevoerde brommer. Mijn vader noemde je een wilde meid, eigenwijs. Ik vond je leuk. Waar is de Gerrie gebleven met wie ik moed schepte om hardop 'Kut!' te zeggen als mannen ons kut behandelden? De Gerrie die in de kroeg rondjes gaf? De Gerrie die vrouwen die met een bescheten kinderstemmetje praatten 'Lucille Balls zonder ballen' noemde? We dweepten met Simone de Beauvoir, we zwoeren nooit een man als hoofd van wat dan ook te erkennen, dat we ons niet zouden laten onderdrukken, dat we niet als gehoorzaamend lichaam zouden eindigen. Gerrie, waar ben je mee bezig? Je vindt werken met kleuters hartstikke leuk, je was er goed in, de werkdagen in het kleuteronderwijs zijn kort, de vakanties lang. Waarom werk je niet? Waarom zit je thuis? Wat is er gebeurd?

Steeds meer echtparen gaan scheiden. Je schrijft dat jullie gelukkig zijn. Fijn voor je en ik gun het je van harte. Sorry hoor, je weet niet hoe de toekomst uitpakt. Stel het onwaarschijnlijke geval dat er voor jullie een echtscheiding in het verschiet ligt. Waar blijf je dan? Je hebt geen poot om op te staan, moet je hand ophouden bij Erwin. Gerrie, behoort je tot de orde der stomme koeien? Van die grote, lome beesten die zich laten tegenhouden door een simpele ijzerdraad, zulke bangeriken zijn het. Brabanders noemen een dier 'zeeg' als het mak is, als het getemd is, tam, gedwee, gehoorzaam en meegaand. Ben jij zeeg geworden? Kom op, zeg! De stoere, eigenwijze Gerrie die ik kende, zit vast nog ergens in je verstopt.

Ik ben blij dat ik een volledige baan heb, al valt het me zwaar en zit ik nu in de ziektewet. Ik kan in elk geval weglopen bij mijn vent als ik dat zou willen zonder aan de bedelstaf te raken. Geen draad om de wei houdt me tegen, de draad in mij bevecht ik. Ik wil niet zeeg zijn, al ga ik gebukt onder de eeuwige zuidwestenwind in mijn leven. Jij net zo goed. Want dat zijn we, scheefgegroeide bomen door een eenzijdige tegenwind. Herinner je je het, mijn bomenverslag voor biologie? Alles wat je overkomt, gaat in je zitten. De oneerlijke behandeling van vrouwen is een vorm van mishandeling.

Afgelopen zondag bezochten mijn ouders me. Mijn vader vertelde een idiote familieanekdote: 'Mijn vader kocht een broedmachine. Hij legde er honderd kippeneieren in, ze kwamen alle honderd uit. De kuikens kregen een hok in een hoekje van de schuur en de kat sliep bij de kuikens. Dat mocht van mijn vader, want het was een lieve kat. Na verloop van tijd zei mijn vader: "Het lijken er minder te worden." Hij telde de kuikens. De kat had er achtentwintig opgegeten.'

Hoe onnozel kun je zijn? Ik bedenk nu pas dat de kat die achtentwintig kuikens niet in één keer opgegeten kan hebben. Hij at er elke dag een paar. Het aantal kuikens werd geleidelijk kleiner terwijl de overgebleven kuikens intussen gestaag groeiden. Dat maakte dat het volume aan kuiken in het hok gelijk bleef, waardoor de dagelijkse verdwijning van enkele kuikens niet in het oog sprong. Het opvreten viel niet op omdat mijn opa zijn kat vertrouwde. Daardoor kon het smikkelfestijn doorgaan dat zich onder zijn neus afspeelde.

Met een vergelijkbaar vertrouwen verkende ik het leven, vastbesloten om er iets van te maken, van mezelf, voor mezelf. Het duurde verdomde lang voor de seksistische werkelijkheid in zijn volle, onvermijdelijke omvang tot me doordrong. Hoe naïef kun je zijn ...

Mijn grote angst was op mijn moeder te gaan lijken, mijn moeder te worden. Je weet wel, gedwee, meegaand, gezeglijk en zorgend op de achtergrond. Misschien ben ik dubbel belast; gedwee én onnozel ...

Groeten van een scheefgebeukte, ietwat onnozele, maar zeker niet zege

Charlotte

2

1957-1965 [4-12 jaar oud]

Haar voet hangt al boven de rulle aarde als haar moeder haar arm vastpakt en haar wegtrekt van het boompje. 'Niet doen, Charlotte,' zegt ze. 'Niet vies worden.'

Het verbod en de afkeuring in haar moeders stem zetten een domper op Charlottes vreugde. Ze had zo'n zin om mee te helpen. Beteuterd slaat ze haar armen om haar moeders benen en kijkt toe hoe haar vader en Ivo de lariks planten. Voetje voor voetje stampen ze de aarde stevig aan rondom het boomstammetje. Het bevende boomtopje met zijn zachtgroene naalden komt net boven haar schouders uit. Ze beweegt haar voeten mee in het ritme van de mannenstappen.

Als de klus geklaard is, klapt haar moeder in haar handen. Het applaus wordt met een plechtige buiging in ontvangst genomen. Ivo's vetkuif raakt bijna zijn schoenen, waar kluiten aarde aan kleven. Waarom mag hij zijn schoenen smerig maken en zij niet? Ze begrijpt het niet. Het feestelijke gevoel om hun nieuwe huis vloeit weg uit haar lijf.

Het huis is in aanbouw. Nu is het een betonnen plattegrond van grijze richels, waarin de vorm van de verschillende vertrekken te herkennen is.

Haar vader wijst naar een grote rechthoek in de grond. 'Dat wordt de huiskamer.'